

SEZAI KARAKOÇ'U OKUMA DENEMESİ

Beytullah ÇINAR

Bir kitap, bir şiir, bir cümle kapısı: İlkin “Monna Rosa”yla emeklenen yollar, ardından “Köşe”, “Sürgün Ülkeden Başkentler Başkentine”... Bir dünya, anlamdan ve anlamaktan örülü. Şairin bile kastettiği anlamları kovarak belki; kelimeyle, harfle, mısrayla anlamak her şiiri.

İlk şiirin ilk mısrası vurur sizi: “*Portakal buğusudur yalıyan seni beni*”¹ Daha ilk mısradan bellidir, başınıza aldığınız iş. Mısra mısra örülür şiir; hayatınızda, kafanızda, kâğıtlarda. Otobüs camlarından, yattığınız yataktan daha farklı görmeye başlarsınız dünyanızı. Anneliğin tatlı, samimi buğusunu hissedersiniz ciğerlerinizde yeniden. Bir kadını yontup anne yapmaktır, anne: şiirde en çok unuttuğumuzdan.

Anneliği anlatır bize bir adam. Aynı adam “*menekşelere*” de “*dokunmuş*”tur ve “*ölüm ki en çok o menekşelerden korkar*”. Bu yüzden anneliğe açılan kadın penceresi ona farklı görünür çünkü “*Ben ölümden sonrasına bakan bir doktorum*” derken diğer bir şiirinde, ölümün neşesini hissedersiniz. -Ölüm bir kadının anne doğurmasıdır.- diyerek ilk mısranızı düşersiniz kitabın derkenarına.

Ölüm öyle yaşlanmadan durur. Ölüm canlıdır. “İçimde ölen öldü kalan kaldı ben aynı” diye seslenirken derinlerimize; toprağın altına girmekle ölünmez, der âdetâ. Kızgınlığını da dile getirir aynı mısralarda. Kızdığı adamlar mezarlıkları şehirlerin dışına taşımıştır. “*Atlar kişnedi katır tepindi eşek anırdı onlar anlatırken*”, onlar anlatamazdı çünkü. Kalplerini mezarlıklarla birlikte şehir dışına sürgün etmişlerdi. Bu sese tahammülü olamazdı canlılığın.

1 Yazıda Sezai Karakoç’a ait sözcükler ve dizeler eğik dizilmiş olup alıntılar için bk. Karakoç, S. (1974). *Şiirler III*. İstanbul: Diriliş Yayınları.

Toprak damlı ahşap evlerden çıkıp gelinen kentler vardır şiirlerde. İstanbul vardır, Ankara vardır. “*Son durak İstanbul / İlk durak Ankara*” demiştir bir şiir kitabında da. Şehirken Ankara ve İstanbul, yani yüreklerine dokunabilirken şehirlerin, sever onları ama bir kentleşiversinler öfkesinin şakaklarını görürsünüz mısralarda. Deprem şehrin, kenti sırtından atmasıdır diyebilirsiniz bir kenara. “*Her deprem ölü bir şehrin öfkesidir / Zavallı bir diriliş girişimidir*” nitekim.

“İnci Dakikaları”nı saymaya başlarsınız. Mısra mısra inci dizmiştir. “*Çalkantısız üniversite*”, “*yeni yıl*”, “*Hayber*” birden gösteriverir kendini aynı şiirde ve düğümlenir kelimeler. Her düğüm kendini “*Senin odan gün ışığı en güzel müzik bana*” mısrasında çözüverir. O olmasa onda olmasa bu inciler boğazlar ukdelere mezarlık.

Anlatılması gereken onca şeyin arasından çıkar gelir “*Onlara anlat yağmur karşılıklı yağar*”. Bir çarşı boynunuzun borcu olur çünkü bazı mısralar kaderi olur insanın. Doğru bulut, doğru çarşının üzerinde; siz aşağıda, doğru yerde ve “*Sen kapalı çarşılar üstüne yağmur yağanı / Yağmurun iyi ve doğru yağmadığını onlara anlat*”.

Bir sancıdır anne, bulut, gökler... Bu sancının çocuğudur kar, yağmur ve şiir. Doğum en çetin iş, anne bir cinsiyetin ötesinde. Şiir, bu tereddütün acı meyvesi. Gelişinize kapanır gökler, uçurtmanız yırtılır gider en ufak esintide. Bir gecede doğmuşsanız hele ki “*Ruhumuzun içinde kar yağar*” ömür boyu.

Ötesini söyleyemezsiniz insanlara. Anlatamazsınız. Bilirsiniz, yağmur en büyük habercinizdir. Eviniz tahtadandır. “*Siz bilmezsiniz size anlatmak da istemem*” bay yabancı diyerek karşı çıkarsınız. Çıkışlarınız çocuksudur. Bir çocuk çıkışabilir çünkü, katışıksız ve samimi. Siz de kenara, köşeye atıverirsiniz birkaç mısra: Şiir doğurur çocuklar / Başlarını kaldırıırken.

Büyücüler, tüccarlar kitabın bir sayfasında hep can verirler. Kaybettiğini yakalar gibidir mısralarında. Bir yoldur bu; önce kaybetmek, sonra bulmak, sonra kaybetmek ve sonra yine yine bulmak. Bu serüvenin adı konulmaz, isimlerden hatta kendi isminizden bile uzaklaşırsınız. Tahtadan bir atın nal seslerini duyarsınız mısralarda. “*Seni bana getirsin ölüm yatağımdayken / Kırık ayaklı tahta at*”, bütün bu medcezirin tek bir çıkış noktası var gibi görünür. Kırık ayak, imkânsızın simgesidir. O at, hiç yürümeyecektir.

İçeride kapıları demirden onca kale ve onca kale için verilen sayısız savaş varken aşk göğüste *çiçek gibi* taşınmaz. Bu cengin yükü ancak *yaşamıyor gibi yaşamıyor gibi* yaşayarak yüreğe saplanmış bir kurşunla taşınır. Sevda kurşunundan damıttığım süt / Parmaklarımda doğar doğmaz aradığın.

“Lili” *daima güzeller güzelini bulur*. Lili, ne kadar güzelse şair o kadar çirkin ve Lili ne kadar dokunursa şair o kadar güzel. Bu mizansen kurulduğunda *tüyleri şiirler olan bu mahcup kürk daima güzeller güzeli olan Lili'nin omuzları içindir*. Bir de koca gelenek vardır. Çirkin adam güzeller güzeline yalnız *tüyleri şiirler olan mahcup veda kürkü* verebilir çünkü “*Ben konuşmasını bilmem Lili.*”

Mısralar bir olur, gelir çöker yüreğinizin “Köşe”sine. “*Geleceğin kara gözlü*”sü zalimlik etmekte, var olan her köşeniz buna maruz kalmaktadır. Başlar önde seyredilen onca halı deseni; kimi işlenilen suçtan kimi Leyla'ya bakamamaktan... Leyla'nın ayakları Tanrı'nın nakışı. Evet siz, siz de “*söyleyin insan seve seve ölmez ne yapar*”. Üstümüzde duran bulut “*okuyla yayıyla yaylaıyla acımasıyla*” yani bakışıyla konuşmasıyla gülüşüyle sessiz sessiz yağar; yağmur olur yağar, kar olur yağar ve Leyla giderse “*bahtsız ve mesut Eyyub*”a ağlamak kalır kala kala. “*Beni yeraltı sularına karşı iyi savun.*”

Kar yağar, çocuk düşer ve balkon ölür.

Suna başımı kaldırıp bakamıyorum. Suna içimde akrepler leylakları öldürüyor. “*Gürültüsüz şiirler*” yağmur sesi, inilen “*yanlış tren*”in düdüğü. Belki her damla, o “*ilk*” yağmurun ya da her yolcu, o doğru ve “*ilk*” seferin peşinde ama “*ilk*” en çok da yanlış. “*Günahların ilki*” kadar çocuksu fakat masum değil. Ondan yorgun ve hummalı “*Seni sayıklıyor / Denemesi yanlış yapılmış ilk ok*”.

“*Yaman*” lakin “*tutuk*” birkaç kelime kuyunun dibinde belirir. “*Tut elimden*” çıkarabileyim yoksa bu ışık sönecek. Ellerin Yusuf'a uzanan kervancının elleri. Yusuf, bu şiirin gizli öznesi. “*Rüyalar boğuk, kıral ve son kuş yoruluyor...*” Zavallı kıvılcımlara tüner kuşlarım. “*Tut elimden / Düşen tüyleri tophyalım*”

Şehrazat, Leyla, Suna... Her şair bir annedir aslında çünkü anneler sakınır, anneler korur ve kollar. Örtür, zarar gelmesin ister. Zamirler, edebî sanatlar bazen şairlerin örtüsüdür. Leyla, Mecnun'un faş ettiği maceranın arkasına gizlediği; gece, karalara sardığı; gündüz, aklara boyadığıdır. *İnce hazin yağmur*, başları öne eğdirir. *Merhamet*, günahı unutturur. *Sen* güneş olursun; *Leyla, gece, gündüz, merhamet, ince hazin yağmur* ve *rüzgâr* ayrı ayrı aydınlığıdır ama “*sen diye diye seni anlıyamayız*”. Kim yoluna düşmüştür, yolunda düşmüştür. *Sen* onun saçlarını ıslatan sessiz, bir ömür boyu yağın bir ömür boyu karsın.

Kar yağar, çocuk düşer ve balkon ölür.

Şiir bitmez. Kefene kitap cebi diktirirsiniz.